

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “พฺรหฺมวิหาร — พรมวิหาร, เครื่องอยู่อย่างประเสริฐ”

คำว่า พฺรหฺมวิหาร (อ่านว่า พร่า มะ วิ หา ระ เขียนเป็นภาษาไทยว่า พรมวิหาร อ่านว่า พรม วิ หาน หรือ พรม มะ วิ หาน) หมายถึง เครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ไม่มีโทษ โดยแสดงถึงธรรม ๔ ประการ มีเมตตา เป็นต้น โดยที่เมตตา เป็นที่ตั้งแห่งพรมวิหารธรรมทั้งหลาย ดังข้อความบางตอนจากปรมัตถทีปนี อรรถกถา ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ เมตตาภาวสูตร ว่า “เมตตานี้ มีความประพฤติดีการอันเป็นประโยชน์เกื้อกูลในสัตว์ทั้งหลายเป็นลักษณะ มีการประมวลประโยชน์เกื้อกูลเป็นกิจ มีการปลดปล่อยความอาฆาตเป็นเครื่องปรากฏ พิว่าเมตตา อันบุคคลเจริญแล้ว ทำให้มากแล้วโดยไม่ว่างเว้น เมื่อเป็นเช่นนั้น ภาวนา (การอบรมธรรมฝ่ายดี) มีกรุณาเป็นต้น ย่อมสำเร็จได้โดยง่ายทีเดียว เพราะเหตุนี้เมตตาจึงเป็นที่ตั้งแห่งพรมวิหารธรรม นอกนี้”

พรมวิหารธรรมทั้ง ๔ ประการ คือ เมตตา ความเป็นมิตร ความเป็นเพื่อน ความหวังดี, กรุณา ความปรารถนาที่จะช่วยให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์, มุทิตา ความพลอยยินดี เมื่อผู้อื่นได้ดีมีความสุข และ อุเบกขา ความเป็นกลางไม่เอนเอียงไปด้วยความรักหรือความชัง เป็นธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ หรือเป็นธรรมที่เป็นเครื่องอยู่ของผู้ประเสริฐ ไม่มีโทษใด ๆ เลย เพราะบุคคลผู้ประเสริฐ ไม่ได้อยู่ด้วยโลภะ ความเกลียดชัง ความริษยา ความเห็นแก่ตัว แต่อยู่ด้วยเครื่องอยู่ที่ประเสริฐในชีวิตประจำวัน คือ ด้วยพรมวิหารธรรม ดังนี้

-เมตตา ความเป็นมิตร ความเป็นเพื่อน พร้อมจะเกื้อกูลให้ผู้อื่นมีความสุขเข้าใจถูกเห็นถูก ให้มีกายวาจาใจที่ถูก นี่คือความเป็นมิตรที่แท้จริง ไม่ใช่ให้ไปนั่งท่องบทเมตตาแล้วหวังผลของเมตตา และการใช้คำว่า เจริญเมตตา ไม่ใช่ใช้คับแคบเฉพาะอยู่ในหมู่ของเรา ในบ้านของเรา ในวงสาคณาญาติของเรา เพราะว่าความเป็นมิตรเป็นกุศล กุศลทั้งหลายควรเจริญ ถ้ามีความเป็นเพื่อนแล้ว จะไม่เคียดริ้นเลยสักขณะเดียว และเวลาที่ใช้คำว่า “ความเป็นเพื่อน” จะใช้กับสัตว์บุคคล, แต่ละคนมีความประพฤติเป็นไปตามการสะสม เราไม่สามารถจะไปเปลี่ยนใจใครได้ แต่ใจของเราที่ไม่เป็นศัตรู ไม่คิดร้ายต่อใคร ขณะนั้นเราจะไม่มีศัตรูเลย เมตตาเป็นคุณธรรมที่มีได้ทุกกาล เพราะฉะนั้นธรรมทั้งหมดเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งเมื่อมีปัญญาแล้ว กาย วาจาของเราจะดีขึ้น เช่นคนที่เคยพูดคำที่ไม่น่าฟัง แต่พอเข้าใจในความ เป็นเพื่อน และคิดถึงว่าคนอื่นก็ไม่อยากได้ยินคำที่ไม่น่าฟังก็จะหยุดทันที แม้ว่ากำลังจะกล่าวคำที่ไม่น่าฟัง นี่คือความเป็นผู้มีเมตตา คือความเป็นมิตร เป็นเพื่อน ทุกกรณีทุกสถานการณ์

-กรุณา การช่วยเหลือบำบัดทุกข์ของบุคคลอื่น ถ้าสามารถอนุเคราะห์ช่วยเหลือได้ ขณะนั้นก็เป็นกุศล กรุณาให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ แต่ผู้ที่มีพระมหากรุณาว่าคนอื่นทั้งหมด ก็คือพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะว่าสัตว์โลกมีความไม่รู้ มีความเห็นผิด เข้าใจผิดในธรรม เต็มไปด้วยกิเลสมากมาย

เพราะฉะนั้นจึงทรงพระมหากรุณาแสดงพระธรรม ซึ่งจะเห็นได้ว่า **พระธรรมมีประโยชน์ เมื่อมีความเข้าใจแล้ว นำมาซึ่งสิ่งที่เพิ่มกุศลเพิ่มขึ้น ทั้งกาย วาจา และ ใจ**

-**มุทิตา** ความพลอยยินดี เมื่อผู้อื่นได้ดีมีความสุข สัตว์โลกบางครั้งก็ได้ลาภ บางคราวก็เสื่อมลาภ เมื่อผู้อื่นนำลาภมาให้ก็คิดว่าได้ลาภเพราะผู้นั้นให้ แต่ที่จริงแล้วเป็นกรรมของตนที่ได้กระทำแล้วนำมาให้ จะมากน้อยก็ตามปัจจัยที่ได้สะสมมาทั้งสิ้น การชื่นชมในกรรมที่ผู้อื่นได้กระทำมาที่ทำให้เขาได้รับสิ่งที่ดีนั้น ตรงกันข้ามกับริษยาอย่างสิ้นเชิง

-**อุเบกขา** ความเป็นกลางไม่เอนเอียงไปด้วยความรักหรือความชัง บางครั้งก็แปลว่า **ความวางเฉย** แต่ความวางเฉยที่เป็นอุเบกขาพรหมวิหารนั้น เกิดจากการที่เห็นสัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของของตน ไม่ได้หมายความว่าอยู่เฉยโดยไม่ให้ความช่วยเหลือ **ควรช่วยเหลือเท่าที่จะช่วยได้** แต่เมื่อไม่สามารถช่วยเหลือได้มากกว่านี้ ก็มีปัญญาที่เข้าใจว่าสัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของของตน เขามีกรรมที่จะต้องได้รับผลอย่างนั้น ขณะนั้นก็จะสามารถไม่หวั่นไหวได้ด้วยปัญญาที่เข้าใจความจริง

พรหมวิหารทั้ง ๔ เป็นกุศลธรรม เป็นธรรมฝ่ายดีที่ควรจะอบรมเจริญในชีวิตประจำวัน โดยที่มีเมตตาเป็นเบื้องต้น เพราะเหตุว่า ถ้ามีเมตตา มีความเป็นมิตรเป็นเพื่อนแล้ว การที่จะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากทุกข์ รวมถึงการที่จะมีความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้รับในสิ่งที่ดี โดยไม่มีความริษยาเลย และที่จะมีความเป็นกลางไม่เอนเอียงด้วยโลภะกับโทสะนั้น ย่อมจะเป็นสิ่งที่จะเกิดขึ้นเป็นไปได้ ทั้งหมดนี้เป็นชีวิตประจำวัน ที่เมื่อเข้าใจแล้วก็อบรมเจริญขึ้นได้ด้วยความเข้าใจที่ถูกต้องจริง ๆ.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com , โทร . ๐๘๕- ๖๒๑๗๑๐๖]